

Nr 134.

Av herr **Fahlén**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ersättning till städer, vissa köpingar, lands- ting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.

Kungl. Maj:ts proposition nr 186 om indragning till statsverket av brännvinsförsäljningsmedlen har icke kunnat undgå att för samhällen, vilka till väsentligare del baserat sin hushållning på denna inkomst, väcka oro. Det är uppenbart att tillfälle icke kunnat under de många göromål, som nu strömma över Riksdagen, ges för att mera allsidigt utreda och belysa berörda förhållande och dess mer eller mindre berättigade orsaker. Man hänvisas att taga exempel från sin egen ort och att antaga, att ställningen i det huvudsakliga icke är annorlunda på andra orter.

Såsom bosatt i en köping har jag att hänföra mig till dessa samhällens intressen och det sätt, varpå dessa blivit i propositionen tillgodosedda.

Av de yttranden, som från köpingsmyndigheter avgivits över kommittéförslaget, synes otvetydigt framgå, att de flesta, att icke säga så gott som alla köpingar funnit det sätt, varpå de i förslaget blivit tillgodosedda, otillfredsställande.

Det kan väl förefalla, som om bestämmelsen att ersättning till köpingar icke skall utgå efter 1926 vore i full överensstämmelse med stadgandena i kungl. förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin. Det torde dock kunna med fog ifrågasättas, huruvida dessa bestämmelser böra här ovillkorligt tillämpas, då fråga är om en successiv avveckling av ifrågasatt inkomster. Genom avvecklings- tanken med dess gradvis fallande skala är givetvis förutsättningen för

de nuvarande bestämmelserna i sin grundval rubbade. Det måste vid ett dylikt förfarande vara av största betydelse, på vilket sätt detsamma anordnas, och förnämligast torde vara av vikt den tid, som därför utmätes, om detsamma skall kunna undgå att medföra allvarliga störningar.

Ser man på t. ex. Sollefteå köping, så föreslås för 1915 ett ersättningsbelopp av 33,876 kronor, vilket minskas 1926 till 17,879 kronor, varefter all ersättning upphör. Det är ju uppenbart, att en sådan avveckling måste verka på ett helt annat sätt än om den vore ordnad på samma sätt som för t. ex. Filipstad, som för 1915 skulle erhålla 33,876 kronor, d. v. s. alldeles samma belopp som Sollefteå, samt 1935 941 kronor.

Det måste frågas, om det kan anses billigt att behandla kommuner så olika, blott på grund av åberopade lagbestämmelse, vilken för sin tillkomst aldrig förutsatt något avvecklingsförfarande sådant som nu är i fråga.

Till belysande av huru förhållandena te sig i Sollefteå köping tillåter jag mig anföra följande. Köpingen hade den 31 sistlidne december 1,699 innevånare. Antalet bevillningskronor enligt sist uppgjorda fyrktals- och debiteringslängder utgjorde 13,313. Köpingen hade samtidigt en fonderad skuld av 631,256 kronor 53 öre, till stor del föranledd av inköp utav mark för till Sollefteå socken förlagda truppförband. Nästlidet år uppbar köpingen brännvinsmedel till belopp av 55,650 kronor.

Stora utgifter utom de nu löpande förestå för kommunen för fullbordande av vattenledning, modernisering, kanske ombyggnad av belysningsverk, inlösen av gator, deras planering och stenläggning, förbättrat skolväsen m. m., vilket allt kommer att draga sådana kostnader, att man redan under nuvarande förhållanden icke kan tänka därpå utan att något tveka om huru samhällets ekonomi i framtiden skall komma att ställa sig.

En omedelbar minskning av brännvinsmedlen med omkring 22,000 kronor 1915 — ty så otillförlitlig är den av Kungl. Maj:t valda beräkningsgrunden — kommer att vålla så kännbara svårigheter, att bekymren icke kunna hållas tillbaka. Och att välja den utväg, som antydes redan nu med ord sådana som »utskylderna komma att ökas i sådan grad, att det blir bäst övergiva samhället», står ju blott få till buds, men i den mån den kan tillgripas blir situationen för de kvarvarande så mycket värre.

Det måste för statsmakterna vara angeläget att icke genom lagstiftningsåtgärder vålla svåra rubbningar i samhällenas ekonomiska liv — detta återvältras i sista hand på staten själv. Hela denna fråga

synes höra samman med kommunalskattereformen och helst bära i detta sammanhang lösas. Det kan ju t. ex. anmärkas, hurusom åtminstone rätt för kommun att göra avsättningar för framtida behov bort vara lagstadgad, innan denna avlösning sättes i verket.

För köpingarnas vidkommande skulle en betydlig lindring emellertid kunna åvägbringas, därest de i ersättningshänseende bleve likställda med städer. Då kunde proceduren förlöpa mera lugnt och mindre kännbart. Och då köpingarnas ekonomi i allmänhet icke torde vara bättre än städernas utan fastmer långt sämre, särskilt med hänsyn till att för de förra i allmänhet återstå de flesta anordningar, som kunna göra dem stadslänkande och eventuellt förbereda deras övergång till städer, så synas ju alla sakliga skäl tala för deras likställande med städerna. Att dessa talande synpunkter skola vika för ett formellt skäl, vars tillämplighet under förevarande förhållanden starkt kan dragas i tvivelsmål, synes icke rätt. Ett jämnställande av köpingarna med städer skulle icke heller, så vitt man kan hastigt beräkna, medföra så avsevärda utgifter för statsverket, att av detta skäl sådan ordning icke bör ifrågakomma.

På grund av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen vid bifall till Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition nr 186 måtte besluta sådan ändring i 1 § av förordningen angående ersättning till städer och vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel, att köpingar i fråga om tiden och sättet för ersättningens utgående måtte vara likställda med städer.

Nödig omformulering av lagtexten och tillhörande tabeller torde verkställas av vederbörande utskott.

Stockholm den 18 april 1913.

Hugo Fahlén.